

Begeleid kinderen meteen, dan maken ze meer kans

Trouw 17/7/99

Kinderen vanaf hun zevende jaar begeleiden heeft geen zin. Vóór hun vierde jaar moeten kinderen leren spelen en communiceren, anders loopt het spaak. Vooral in allochtone gezinnen is het gevaar daarvoor groot. Voor deze gezinnen moet er begeleiding komen.

Allochtone gezinnen

Mathilde Bos

De gemeente Rotterdam wil kinderen vanaf zeven jaar gaan begeleiden. Dit om ontsporing op latere leeftijd te voorkomen (Trouw, 14 juni). Het is goed dat de gemeente de problematiek rondom – met name – allochtone jongeren serieus neemt. Wanneer je hen echter pas in het zevende levensjaar benadert, ben je al te laat. Het toekomstig scenario van de jongere wordt al eerder geschreven, namelijk vóór het vierde levensjaar.

Wat gebeurt er nu precies in allochtone gezinnen waardoor het relatief zo vaak misgaat? Om dit te begrijpen moet je kijken naar de geschiedenis van de ouders. Ik beperk me in dit artikel tot de gezinnen waarvan in elk geval de moeder in het buitenland is opgegroeid. En wel op het platteland.

Buitenlandse ouders zijn, net als alle ouders, geneigd hun eigen opvoeding te herhalen. Ze zijn zelf opgegroeid in een omgeving met veel ruimte en een lekker klimaat. Ze waren veel buiten en speelden met het materiaal dat ze daar vonden. Oudere kinderen pasten op hen. Ze leerden de omgeving verkennen, samenwerken, communiceren, experimenteren en teleurstellingen verwerken, voor een groot deel buiten de volwassenenwereld om.

Dat is het referentiekader van ouders die de 'tweede generatie' opvoeden. Ze hebben een dubbele migratie achter de rug: van het platteland naar de stad en van het ene land naar het andere. Wanneer een gereformeerde, laagopgeleide boer uit de Alblasserwaard met zijn vrouw en vijf kinderen driehoog in de Bijlmer gaat wonen, zal dat heel lastig voor hen zijn. Wanneer de flat dan ook nog in Peking staat, is de situatie vergelijkbaar met die van veel allochtone gezinnen hier.

Daar zit dan een allochtone jonge vrouw met kleine kinderen in een flat

in een Nederlandse stadswijk. Het is koud, het verkeer raast om het huis. Niets lijkt op de omstandigheden waarin ze zelf opgroeide. Ze houdt zich bezig met het huishouden, terwijl de kinderen zich ook willen vermaken, maar waarmee? Ze kunnen niet naar buiten, dat is te koud en te gevaarlijk, er is geen speelgoed, want dat kent de moeder niet uit haar eigen jeugd. Met de kinderen spelen is er al helemaal niet bij, dat deden haar ouders destijds ook niet met haar. Moeder en kinderen kunnen in die flat geen kant op. Sommige kinderen komen tot het vierde levensjaar nooit buiten. De situatie vormt een prima voedingsbodempot voor allerlei problemen.

Gedurende het eerste levensjaar van het kind gaat het nog wel. Het kind slaapt, eet en lacht. De problemen beginnen wanneer het kind gaat lopen en ontdekken. De moeder zegt voortdurend 'niet doen'. Initiatieven van het kind worden afgestraft en een alternatief wordt niet aangereikt. Veel van deze kinderen komen door deze om-

Kinderen zonder zelfvertrouwen zijn afvallers in de dop

standigheden niet tot spelen en verkennen de wereld niet. Evenmin leren ze communiceren over wat ze willen en over wat hen bezighoudt, ook niet in hun eigen taal. De mate van taalbeheersing is erg bepalend voor de latere schoolprestaties. Wanneer het kind alleen maar 'nee' hoort, stopt het met het nemen van initiatieven. Het wordt op den duur agressief of depressief. Na vier jaar gaan de kinderen naar school maar ze hebben dan veel meer dan alleen een taalachterstand. Ze hebben in deze vier jaren hun zelfvertrouwen, ondernemingslust en plezier verloren. Ook de band met de ouders is onherstelbaar beschadigd.

In de schoolleeftijd zie je achterstand in taal en communicatie, maar ook in concentratie en het vermogen samen te werken. Kinderen verlaten voortijdig de school en op een later tijdstip tref je relatief veel van deze jongeren aan in het criminele circuit. Deze jongeren zijn niet in staat zich langdurig in te spannen voor een resultaat. Als je een auto steelt, heb je hem direct; wanneer je ervoor moet sparen duurt het een stuk langer. En wat is er

te verliezen wanneer je toch al geen waardering voor jezelf voelt en ook van je ouders niet merkt dat ze vertrouwen in je hebben?

Dit problematische gedrag zie je overigens ook bij sommige Nederlandse jongeren. Deze hebben in de meeste gevallen ouders die zelf in hun opvoeding beschadigd zijn geraakt. Deze ouders herhalen als het ware hun eigen opvoeding. Het verschil tussen deze Nederlandse gezinnen en de beschreven buitenlandse gezinnen is, dat de buitenlandse ouders een gezonde ontwikkeling hebben doorgemaakt als kind, maar eenvoudigweg de vertaalslag niet kunnen maken binnen de nieuwe situatie.

Er is dus een groep opvoeders die een gezonde achtergrond hebben maar door de gevolgen van de migratie hun kinderen niet optimaal kunnen ondersteunen in de voorschoolse periode. De gevolgen zijn groot en de achterstand is nooit meer echt in te halen. Ik wil ervoor pleiten om gezinnen waarvan de moeder een dubbele migratie achter de rug heeft, een toegesneden begeleidingsprogramma te bieden. Hoe dat eruit moet zien? De steen der wijzen is misschien te vinden bij de allochtone gezinnen die het wel gelukt is hun kinderen op te voeden tot kansrijke, stabiele volwassenen.

In ieder geval moeten ouders inzicht krijgen in de ontwikkeling van hun kind en wat daarvoor nodig is. Ze hoeven maar naar hun eigen jeugd te kijken om te zien wat een kind al spelend moet leren. Van daaruit kunnen ze kijken hoe ze dat in deze, veel ingewikkelder setting, ook kunnen bereiken.

Dit zou standaard aangeboden moeten worden, hierbinnen past de gelegenheid om samen met het kind ergens heen te gaan om te spelen. Wanneer het vanaf het tweede levensjaar leert spelen, communiceren en plezier maken, is de situatie nog te redden.

Het belang is groot, want kinderen die zonder zelfvertrouwen, concentratievermogen en taalbeheersing en met een verstoorde ouder/kindrelatie de basisschool instappen, maken weinig kans. Ze zijn de uitvallers van morgen. Om dit te voorkomen moet je je richten op de voorschoolse periode. Latere interventies vallen onder de categorie 'dweilen met de kraan open'.

Mathilde Bos, docent verpleegkunde aan de Hogeschool van Utrecht, werkte als wijkverpleegkundige jarenlang in de Utrechtse wijk Lombok, waar veel allochtonen wonen.